

El temps que corre

La força de l'espanyol

Joan F. Mira

De l'espanyol o del castellà, digueu-li com vulgueu: de l'única llengua oficial del regne d'Espanya, de l'únic idioma que tots, vostès i jo, tenim el deure constitucional de conèixer, de la llengua de tots els països que tenen bandera posada al costat de l'altar del Pilar a Saragossa, de l'idioma dels quatre-cents milions i de totes les televisions espanyoles, la valenciana inclosa. No sé d'on li ve aquesta força pròpia i especial, vull dir la potència, l'agressivitat que conserva i escampa, fins i tot al marge del suport dels estats: per a mi és un misteri, cultural o genètic, però els seus resultats no són gens misteriosos. A Catalunya (i més encara a les Illes, i molt més al País Valencià), és alarmant que a pesar de l'oficialitat estatutària, a pesar de la presència en la retolació pública, en l'administració, i sobretot a l'escola, el castellà continue avançant com a llengua efectiva de la major part de la gent, que siga la llengua en què juguen al pati a les escoles i als instituts, que siga l'idioma en què una proporció ascendent de cambrers parlen als clients, que siga la llengua que aprenen i gasten la immensa majoria dels nous habitants del país, tant si són sud-americans (i per tant portadors del sentit de superioritat lingüística) com si són de diverses parts de l'Àfrica o de l'Europa oriental. A la televisió catalana, no fa gaires dies, es tornava a repetir la informació ja coneguda: que als instituts i a les escoles, on la llengua d'ensenyament és la del país, el català, els alumnes fan servir habitualment l'espanyol per jugar, i que l'espanyol és la llengua de la diversió adolescent, de les colles de carrer, de les discoteques i de qualsevol lloc i circumstància fora de les aules i dels llibres. Tothom pensa, de manera immediata i realista, que això és resultat de no tindre un estat, de l'oficialitat eficaç del castellà, de la condició política de país subordinat i dependent. Però bé hi deu haver alguna cosa més, tal com mostra la història que ara els explicaré. Això era, fa pocs anys, al Principat d'Andorra, país sobirà o cosobirà, amb cadira pròpia a l'ONU i amb tots els requisits d'un estat: no és part de França, i no és part d'Espanya, allà el català és l'única llengua oficial, i evidentment a la Constitució no figura cap norma que obligue a saber l'espanyol. Tot hauria de ser, en conseqüència, tal com hauria de ser. Doncs, no senyor. Jo era al país sobirà per fer-hi una conferència inaugurant un centre cultural, i vaig aprofitar per fer una visita de cortesia al ministre d'Educació. Vam parlar del sistema de l'ensenyament públic, repartit entre escola francesa, escola espanyola i escola purament andorrana. Als centres andorrans, el català és la llengua vehicular, als altres és llengua ensenyada.

Fins ací, normal, diríem. Llavors m'explicà que a l'escola francesa, a més d'alumnes que parlen francès, hi ha una alta proporció de fills de portuguesos, i alguns andorrans, i uns pocs espanyols. Bé, doncs, a l'escola francesa la llengua és només el francès, l'educació és francesa i se suposa que la ideologia també. I llavors, què passa? Doncs, que al pati

la llengua dominant és l'espanyol. En una escola francesa de llengua francesa, en un país on la llengua oficial és el català, en un conjunt d'infants i adolescents on els castellanoparlants són una petita minoria. Però ells són els únics que no canvien mai de llengua per parlar amb els altres, aquesta és la gran diferència. També a Andorra el castellà forma part de l'"ambient lingüístic", també es respira en l'aire, i això és prou perquè els qui el parlen s'hi senten com a casa pròpia i que, per tant, l'imposen als altres amb absoluta naturalitat. No importa que siga un estat sobirà que no és Espanya, no importa que el català hi siga l'únic idioma oficial, no importa que es tracte d'una escola francesa, no importa que els alumnes castellanoparlants siguen minoria: ells no canvien de llengua, els altres sí. Vejats misteri, que diria el nostre clàssic. Només demane als responsables d'això que en diuen "política lingüística" que mediten molt seriosament quins atacs i defenses hauran d'aplicar contra aquesta força històrica, genètica, innata, prepotent, implacable, que mostra cada dia, ací i allà, l'admirable, la gran llengua espanyola.

"No importa que siga un estat sobirà que no és Espanya, no importa que el català hi siga l'únic idioma oficial, no importa que es tracte d'una escola francesa, no importa que els alumnes castellanoparlants siguen minoria: ells no canvien de llengua, els altres sí"